

Toespraak Willem Nijholt | 2007

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Er gebeuren dingen in je leven, die je zo maar weer kunt vergeten.

Er gebeuren dingen in je leven, die je nooit zult kunnen vergeten, Die als met een gloeiend ijzer in je geheugen en je hart zijn ingebrand.

Mijn vader. Toen wij hem in gevangenschap nog één keer mochten ontmoeten, zittend in een vuile hoop zand met bewakers eromheen, was ik acht. En konden wij niets zeggen. Vernedering voelen, ja.

Na de oorlog, ik was al dertien en inmiddels in Holland, stapte een onaanraakbare, sterk verouderde man bij ons de huiskamer binnen. Een vreemde.

Die, toen ik in een wanhopige poging tot contact eens doorzaagde over hoe het dan was aan die Birma dodenspoorlijn antwoordde: 'Wat wil je horen? Dat wij iedere keer moesten aantreden, en in de houding blijven staan om toe te kijken hoe een van ons, slaven, om niets, geboeid op zijn knieën op de grond werd gekwakt en voor onze ogen werd onthoofd!!!!?'

Mijn moeder. Nu sta ik in de houding, ik ben negen jaar oud, en moet toezien hoe mijn moeder met een stuk hout wordt geslagen, zo hard op het hoofd dat de stok breekt, en zij ook, zij klapt dubbel, valt op de knieën met haar voorhoofd tegen de grond, wat het voor de Jap makkelijk maakt want hij hoeft haar nu maar met één voet omver te trappen om de straf (waarvoor?) met nog een paar flinke schoppen tegen haar buik en hoofd af te maken. Gelukkig, ik hoor haar nog kermen als ze wordt weggesleept.

Ik ben tien. Ik sta weer in de houding in het kamp Lampersari naast mijn moeder op het appèl, met een boengkoes schamele bezittingen op mijn rug gebonden en wacht op het afroepen van mijn naam, waarna ik me onder geschreeuw en geduw van de geweerkolven van bewakers op mijn blote, opgezwollen beri-beri voeten bij de groep andere kinderen moet voegen, die ook op blote voeten, van hun moeders weggevoerd zullen worden naar een mannenkamp. Voor hoe lang? Zou er een weerzien zijn.

Als het moment daar is hoor ik door het gekrijs van de Jap, de stem van mijn moeder: "Niet omkijken Willi, niet omkijken Willi, niet omkijken mijn jongen."

En dan hoor ik onlangs iemand zeggen dat het nu zo langzamerhand toch wel eens tijd wordt om de Jappen te vergeven. VERGEVEN?

Als je nooit nooit nooit meer zult kunnen vergeten, hoe mensen die nu nog leven, je destijds hebben gemarteld, vernederd en uitgehongerd, verschrikkelijke diepe wonden hebben toegebracht en honderduizenden mensen vermoord uit naam van een Goddelijke keizer Hóe moet je dat vergeven. Hoe kún je trouwens vergeven als er nooit, al tweeënzestig jaar lang, niet om vergiffenis is gevraagd? Dat kan ik niet, dat wil ik niet. Zelfs áls we het ooit zouden beleven dat het Japanse woord vergiffenis naar ons toegeblaft zou worden. Het Lampersari-kind in mij, dat op zijn beri-beri voeten zijn hele leven met mij is meegelopen en dat zal blijven doen tot aan het einde, zal mij aankijken en dan zal ik zeggen: 'Nee, ik vergeef het jullie niet. Ik wil het niet.'

Lampersari-kind

Lampersari-kind
Kom naast me zitten,
Ik ben je broeder,
Herken je me van
Toen ik knokig was
Met modder speelde
En stiekum onder
Het gedek door moest
Om eten te zoeken
Jij was er ook
Als de rijst verdeeld werd
En de Jap ons dwong
Tot een lang appèl.

Heb jij gezien hoe
Ze mijn moeder sloegen
Omdat zij niet boog
Door tranen verblind
Dat een kind met hongeroedeem
Naar de ziekenbarak
Moest en niet meer bewoog
Heb jij nog die pop
Zat daar ook het geld
Ingenaaid en de ringen
Waar een moeder mee ruilde
Om wat eten te kopen
Voor haar hongerig kind
Dat zij niet kon behoeden
Het ergste te zien,
Moest jij ook blootsvoets
Naar een ander kamp lopen.

Lampersari-kind
Blijf nog even hier zitten

Want zelfs zonder woorden
Vinden wij troost
Bij elkaar, hand in hand,
Wij kunnen het delen
Ook dat zwarte gat
In ons diepste verleden
Waar wij na al die jaren
Samen in zijn beland.

Minka Kaszó, uit de bundel Wij dragen de Tranen uitgegeven bij
The Flame Publishing